

Územní plán a autorská práva

V červnu tohoto roku odbor rozvoje a územního plánování městského úřadu v Trutnově požádal ústav urbanismu Fakulty architektury ČVUT v Praze o odpovědi na tyto otázky:

1. Je územní plán veřejné dílo?

Pokud ano, tak od jakého okamžiku?

Pokud ne, tak o jaký druh díla se jedná?

2. Lze zadat zpracování změn územně plánovací dokumentace (dále jen ÚPD) jinému projektantovi bez souhlasu původního projektanta?

3. A zda odpovědi na tyto otázky se vztahují obecně na ÚPD, nebo je-li nutné při odpovědi mít konkrétní ÚPD?

V odpovědi na váš dotaz ve věci vztahu územního plánu a zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, vycházíme ze stanoviska Ministerstva pro místní rozvoj, odboru územního plánování, ze dne 15. 8. 2000, č. j. 12744/2000-31, k obdobnému dotazu Městského úřadu Čelákovice.

Postup při pořizování územního plánu obce, jeho změn a doplňků je upraven zákonem č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Územní plán obce pořizuje obec nebo na její žádost obecní úřad obce s rozšířenou působností a schvaluje obecní zastupitelstvo. Projektant zpracovává návrh, který je pouze podkladem pro projednání pořizovatelem a schvalování zastupitelstvem obce. Jeho návrh je na základě výsledků projednávání a schvalování upravován. Název územní plán lze použít až po schválení zastupitelstvem obce, projektant tedy není autorem tohoto „výsledného“ územního plánu.

Závaznou část územního plánu obce vyhláší obec závaznou vyhláškou, přičemž na právní předpisy se ustanovení autorského zákona nevztahují. Ochrana autorských práv se nevztahuje ani na rozhodnutí – usnesení zastupitelstva obce, kterými se schvalují výstupy jednotlivých fází procesu pořizování (zejména zadání, souborné stanovisko, návrh územního plánu).

Postup při změnách a úpravách územního plánu obce je upraven v § 30 a § 31 stavebního zákona. Orgán územního plánování pořídí změnu územního plánu, dojde-li ke změně podmínek, na základě kterých byl územní plán schválen. Obec, nikoli projektant rozhoduje o pořízení změny závazné části, pořizovatel, nikoli projektant, rozhoduje podle zmocnění ve stavebním zákonu o úpravě směrné části územního plánu, a to na základě objektivních potřeb území. Z platné právní úpravy nevyplývá potřeba vyžádat si ke změně nebo úpravě souhlas projektanta, který původní územní plán zpracovával.

Projektanta, který bude zpracovávat změny územního plánu, určí příslušný orgán obce. Ve svém výběru je omezen pouze ustanovením § 46a stavebního zákona, který stanoví, kdo může vyjmenovanou projektovou činnost (mimo jiné i zpracování územně plánovací dokumentace) vykonávat. Projektantem tedy může být pouze fyzická osoba s oprávněním podle zákona č. 360/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Obec musí dále respektovat ustanovení zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Na základě výše uvedeného Ministerstvo pro místní rozvoj dospělo k závěru, že územně plánovací dokumentace není autorským dílem, na které by se vztahovala příslušná ustanovení autorského zákona.

Z platné právní úpravy nelze odvodit, že by změny územního plánu musel zpracovávat projektant, který zpracoval původní návrh. Je však účelné vzhledem ke znalostem problematiky řešeného území zvážit účelnost změny projektanta a neměnit jej zcela bezdůvodně.

Profesní a etický řád České komory architektů je vnitřní předpis ČKA a nelze jej vykládat v rozporu s obecně platnými právními předpisy. Změnu územně plánovací dokumentace nelze považovat za změnu zrealizovaného díla, protože územně plánovací dokumentace je výsledkem projednání a schvalování. Územní plán se nerealizuje, ale je nástrojem pro regulování výstavby a jiných změn ve využití území.

Stručné odpovědi na vaše dotazy:

1. Územní plán je veřejný dokument od okamžiku jeho schválení.
2. Zpracování změn a doplňků lze zadat jinému zpracovateli. Pro pořizovatele je to většinou nevýhodné a bez vědomí zpracovatele je to neetické. Pokud je to nezbytné, je vhodné požádat o souhlas původního zpracovatele. Pokud to neudělá pořizovatel, měl by to udělat sám zpracovatel změn a doplňků.
3. Tyto odpovědi se týkají obecně ÚPD.

Ing. Tomáš Sklenář, MMR

Doc. Ing. arch. Jan Mužík, CSc.
vedoucí ústavu urbanismu
FA ČVUT v Praze

Pozvánky na semináře
a konference čtete uvnitř!
Termíny se blíží!

Už 15. 10. 2003 seminář
Obsah územněplánovací
dokumentace

Reakce na diskusní příspěvek Ing. arch. Willy Hány (Aktuality č. 61 z léta 2003)

„Nový stavební zákon s územním plánováním na rozcestí?“

Na úvod / *Pan kolega Hána se po přečtení návrhu zákona zděsil. Měl jsem možnost „děsit“ se nad hloubkou změn nového stavebního zákona již při vydání jeho věcného záměru, a navíc – podílet se pak i na modelovém prověřování ZÚR a tříbení dalších jím navrhovaných novinek. Proto dále objasňuji, jak jsem ZÚR porozuměl.*

Jedno/druhé

Zásady územního rozvoje budou novým typem územně plánovací dokumentace pro území krajů, zpracovávané v nové formě podle nových postupů a na základě nových plánovacích podpor – a nebudou novým zákonem rušenými územními plány velkých územních celků, zpracovávanými v dosavadní formě podle dosavadních postupů a podpor. Srovnávat spolu dopodrobna tyto dvě odlišnosti nemá proto smysl.

Avšak

Co však smysl má, to je ptát se v prvé řadě na to, čím a proč jsou dosavadní ÚP VÚC tolik ceněny a cenné, to znamená – co a proč by měly ovládat a umět také zcela nové ZÚR. Při pozornějším pohledu do návrhu zákona se to dá celkem snadno zjistit.

Název

„Zásady“ mohou být nazývány zásadami skutečně proto, že mají „jen“ zásadami být – shrnutím všeho podstatného ze souboru předem zkoumaných a vyhodnocených jevů, a to třeba i v podobě útlého sešitku s několika mála grafickými přílohami. To slovo vyjadřuje tedy „výtažek“, shrnutí potřeb a podmínek řešení, nikoliv „procesy“ nebo „kategorie výkonů“, které k jejich dosažení vedly. Je to možná nezvyklé, ale trefné.

Kdo, co a proč

Objednateli ZÚR a jejich schvalovateli mají být politické orgány krajů – zastupitelstva, zpracovateli ZÚR výkonné orgány krajů – krajské úřady. Sledováno je tím dodržování logiky kompetencí na úrovni správy krajů, zatímco vylučováno zahrnutí třetích subjektů, jejichž právní i věcná odpovědnost vůči dílu dnes končí, na rozdíl od právní účinnosti ÚPD, dnem proplacení faktury za dokončení díla, resp. vypršením záručních lhůt.

Ti druzí

Aktivní spoluúčast „třetích subjektů“ na přípravě a zpracování ZÚR návrh zákona neřeší; potřeby zapojení vnějších odborných sil do procesů upřesňování krajských ÚPP, zhotovení expertíz pro zadání ZÚR a pro oborové subdodávky k sestavení návrhu ZÚR se však nemusí lišit od současných. Půjde ale už „jen“ o pomoci, o subdodávky, k autorství se bude hlásit kraj. A pokud by si ten či onen kraj pro své plánovací potřeby chtěl založit jakýsi opětovný KPÚ, bude jen na jeho rozhodnutí. To ale i bez nového zákona.

Forma

Rozsah problematik a jejich řešení, které ZÚR budou v rozlohách krajů podchycovat, je jisté na větší než pouze „útlý sešitek“. I tak by však výsledný produkt ZÚR neměl dosahovat obsáhlosti dosavadních ÚP VÚC. Představa o tom, že by se textová část ZÚR měla se vším všady vejít pohodlně do aktovky a grafická část se vším všady, v případě potřeby, měla dát rozložit na běžný kancelářský stůl, vůbec není scestná.

Obsah

Návrh zákona obsah ZÚR v rámci nastiňuje, vyhláška jej upřesní. Na rozdíl od stávajících praktik mají být však krajské ÚPP a krajské ZÚR od sebe jasně oddělenými a samostatnými výsledky územně plánovacích výkonů kraje. Jinak řečeno: oproti ÚP VÚC mají ZÚR obsahovat „jen“ cíle a zásady řešení územního rozvoje kraje, ne již navíc podrobné popisy, výkazy a badatelské analýzy toho, co v kraji již je, opentlené citacemi z obecně platných právních norem a předpisů.

Tvorba

Obavy o to, že ZÚR nebudou materiálem koncepčním, jsou nedůvodné. Prímých koncepčních prací na podporu vzniku „Zásad“ bude zapotřebí zřejmě až řádově

víc, než při utváření dosavadní ÚPD.

Mohou být však prováděny jinak a dříve, a jejich výsledky se do procesů zadání a vypracování ZÚR dostanou jako předem prověřovaná věc, čili podklad. Nebyť tedy novinky existence krajských ÚPP, v nichž by se měly procesy prověřování především odehrávat, nepůjde až o tak velkou změnu proti současnosti.

Postup

Hlavní základnici pro tvorbu zadání a zpracování ZÚR budou tvořit dva „nové“ územně plánovací prvky – krajské ÚPP a PÚR ČR. První by měl říkat vše podstatné o stavu a trendech vývoje v území kraje, druhý o vývoji v území republiky. Pokud ten první, jež je v kompetenci krajů, neřekne vše, měl by být předem v nejasnostech doplněn, cestou např. oněch „nových“ územních studií a jejich projednání. Zadání je fáze zřejmá, případ konceptů budiž pak úlitbou za vzniklá pochybení.

Vztahy „nahoru/dolů“

PÚR pro rozlohu republiky a ZÚR pro rozlohu krajů budou k sobě stejně asi jako někdejší „Koncepce urbanizace (alias územního rozvoje) ČR“ a rozlohami podstatnější ÚPN VÚC. Nic víc by na tom být v jádru nemělo. Ačkoliv, třeba to bude vztah více dynamický a pro obě ty strany více úživný a inspirativní. Měl by být.

Vztahy „uvnitř“

Vztahy mezi ZÚR a ÚP měst a obcí dotčeného kraje budou oproti těm dnešním spjatější: platné ÚP měst a obcí budou součástí platných ÚPP kraje, řada nově utvářených bude přímo, nikoliv jen zprostředkovaně ovlivňována detailními předpisy ZÚR. Ty z platných ÚP, kterých se nové koncepce zásad územního rozvoje kraje místně dotknou, budou náležitě přizpůsobeny.

Účinnost

Prímé vlivy „Zásad“ na územní rozvoj krajů půjdou docela dost do hloubky a jen ztěží opominou detail. Ve své důslednosti, v účincích působení na územní a plánovací řád kraje, a dost možná i pro úspornou a pádnou dikci, mohou ZÚR připomínat spíše jakýsi „krajský plánovací zákon“,

nežli to, na co jsme doposud zvyklí. Už proto například, že je budou schvalovat politici.

Pružnost

ZÚR mají být programově „pružné“: mají umět dostatečně pružně reagovat na případné změny státních nebo krajských strategií, na poznatky z detailnějších pro-
ověření, na nové záměry a omezení. Nemusí již tedy reprezentovat žádnou plánovací „ztuhlost“ s výhledem na nejbližších 10–15 let, nýbrž průběžně ověřovaný a aktualizovaný plánovací „proces“.

Proč to vše

Pro 27 let starý zákon, který dnes již ne všem ani ve všem vyhovuje, pro vznik řady jiných zákonů a další radikální systémové změny, pro potřeby sblížení a zjednodušení jak zde, tak zevně, tj. například i proto, že přísně věcný, systémově úplný a jasně provázaný „tah na bránu“, jakým se vyznačují srovnatelné plánovací dokumentace okolních států pro úrovně regionů, dnešní ÚP VÚC, ani při vší účtě, prostě nedosahují.

Na závěr

Vše předešlé k ZÚR je podáno možná až moc zjednodušeně a stručně, což nemusí odpovídat ani hloubce změn, ani prvním zkušenostem z praxe. Neděsme se však a věřme raději tomu, že po úvodních půtkách s ÚPP státu a krajů, s PÚR, ZÚR a dalšími záležitostmi nového územně plánovacího systému přijde čas kýžených sklizní. O porodních bolestech vzniku a uplatňování prvních ÚPN VÚC z let 1976 a dál také dnes již nikdo nehovoří. A ony ty změny zase tolik bez hlavy a paty nejsou.

Ing. arch. Jaroslav Bedrna

Zasedání rady a kontrolní komise AUÚP ČR

se uskuteční

**v pátek 31. 10. 2003
od 13.30 v salonku
restaurace Atrium
v Jihlavě, Husova ulice.**

Odborný seminář

Obsah územněplánovací dokumentace

Pořádá ABF – Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství spolu s Českým normalizačním institutem

ABF Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství Vás zve na odborný seminář „Obsah územně plánovací dokumentace“, zaměřený na účel územních plánů velkých územních celků, územních plánů, regulačních plánů a rozdíly mezi nimi. Seminář bude úzce spojen s vydáním knihy „Obsah územně plánovací dokumentace“ a též bude veden autorem této publikace vydané nakladatelstvím ARCH panem Ing. arch. Martinem Tunkou, CSc.

Místo a datum konání:

Dům ABF, Václavské nám. 31, Praha 1
! 15. 10. 2003, v 16:00 h

Vložené: 300 Kč

Odborný garant:

ABF Nadace, Mgr. Kokta Martin
tel: 224 228 910, 224 225 001,
fax: 224 223 136
mobil: 603 552 603
email: kokta@abf.cz

Program:

15:30	registrace
16:00	zahájení semináře účel územních plánů velkých územních celků, územní plány
17:00	přestávka, občerstvení
17:20	druhý blok regulační plány rozdíly mezi regulačními plány diskuse

PŘIHLÁŠKU NA SEMINÁŘ najdete přiloženou k Aktualitám.

Vyplněnou přihlášku zašlete prosím na adresu Nadace ABF, Václavské nám. 31, 110 00 Praha 1. Kontaktní osoba Mgr. Martin Kokta, tel. 224 228 910, fax. 224 223 136, email: kokta@abf.cz.

Aktuální informace o všech akcích pořádaných Nadací ABF naleznete na www.abf.cz/ nadace.

ÚZEMNĚPLÁNOVACÍ DOKUMENTACE KRAJŮ Jihlava 30.–31. 10. 2003

Nezapomněli jste? AUÚP pořádá v rámci svých pravidelných akcí ve dnech 30.–31. října 2003 odborný seminář zaměřený na problematiku územněplánovací dokumentace krajů. Aktuálnost tohoto tématu vyplývá zejména ze dvou skutečností:

- S ustavením krajů vznikla potřeba celokrajské koncepční dokumentace a některé kraje tuto dokumentaci, zatím jako územní plány VÚC, začaly pořizovat.
- V rámci přípravy nového stavebního zákona se předpokládá zpracování nového typu územněplánovací dokumentace (tzv. „Zásad územního rozvoje“), která by měla pokrýt celá území krajů.

Datum pro zaslání přihlášky se blíží:
10. 10. 2003!

Zasílejte na adresu: Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, Perucká 11a, 120 00 Praha 2.

Účastnický poplatek, který činí 500 Kč pro členy Asociace a 800 Kč pro ostatní zájemce, nutno poukázat na účet Asociace 1922930399/0800, konstantní symbol 0308, variabilní symbol vaše rodné číslo.

Místem konání je Hejtmanství kraje Vysočina, Žižkova ul. 57, Jihlava.

Pro další informace kontaktujte Ing. arch. Zuzanu Hrochovou, tel. 257 318 095.

14. celostátní konferenci o územním plánování a stavebním řádu na téma

Nová právní úprava územního plánování a stavebního řádu

Konferenci pořádá Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ústavem územního rozvoje Brno ve dnech **5. a 6. 11. 2003 ve Zlíně**

Konference o územním plánování a stavebním řádu je pokračováním tradice pravidelných pracovních setkávání pracovníků státní správy a samosprávy a dalších odborníků, zabývajících se problematikou územního plánování a stavebního řádu.

Konference je určena pro veřejnou správu, především pro pracovníky obecních (městských), krajských a stavebních úřadů a projektanty. Účelem konference je seznámit účastníky s navrhovanou novou právní úpravou stavebního zákona.

Do roku 1990 se tyto konference konaly pravidelně v Karlových Varech, v roce 1993 v Kladně. Jubilejní 10. konference v roce 1995 byla uspořádána v Kroměříži následující v Jihlavě, Olomouci a poslední v roce 2001 v Hradci Králové. Tím byla vytvořena nová tradice konání konference vždy v jiném místě se zajímavým urbanistickým a architektonickým charakterem.

Zlín je krajským městem Zlínského kraje. S 90 tisíci obyvateli je průmyslově-podnikatelským centrem regionu střední Moravy.

Důležitým mezníkem zlínské historie se stal rok 1894, kdy zde byla založena obuvnická firma rodiny Baťových. Díky zcela výjimečnému růstu a prosperitě firmy a vlivu Tomáše Baťy se stal Zlín v meziválečném období moderním městským centrem, vynikající architektonickým stylem i životním tempem.

Meziválečná stavitelská činnost T. Baťy a jeho týmu renomovaných architektů (J. Kotěra, F.L. Gahura, M. Lorenc, V. Karfík) proměnila pětitisícové městečko v aglomeraci unikátní funkcionalistické architektury s 43.500 obyvateli.

Urbanistické a architektonické hodnoty Zlína spočívají v jasně organizovaném celku s volnou skladbou zastavění. K přehledné orientaci přispívá funkční zónování, v němž si zachovalo své poslání i historické jádro. V novém typu průmyslového města se tak podařilo uskutečnit základní představy o funkcionalismu v přesvědčivé podobě.

PROGRAM KONFERENCE

Středa 5. 11. 2003

Aula Univerzity Tomáše Baťy

9.00 – 10.00 prezence

10.00 – 12.00 zahájení

Úvod do problematiky návrhu nového stavebního zákona

Nová právní úprava územního plánování – 1. část

12.30 – 14.00 polední přestávka

14.00 – 18.00 **Nová právní úprava**

územního plánování – 2. část

od 20.00 společenský večer – neformální setkání účastníků konference (Kongresový sál Interhotelu Moskva)

Čtvrtek 6. 11. 2003

Aula Univerzity Tomáše Baťy

9.00 – 13.00

Nová právní úprava stavebního řádu

13.00 ukončení konference

Možnost prohlídky Zlína – bude upřesněno

ORGANIZAČNÍ ZABEZPEČENÍ

Konání konference: Aula Univerzity

Tomáše Baťy, Mostní 5139, Zlín

Společenský večer: Kongresový sál Interhotelu Moskva, nám. Práce 2512, Zlín

Doprava: Účastníci se dopravují individuálně.

Stravování: individuální. V průběhu jednání je zajištěno občerstvení. Oběd podávaný v Interhotelu Moskva je možno objednat při prezenci.

Ubytování: Ubytování si účastníci zajišťují sami.

Úhrada: organizační poplatek 300 Kč.

Splatno: do 24. října 2003 na č. účtu

19-27321621/0710 u ČNB Brno

konstantní symbol: 0308

variabilní symbol: 1103

Při neúčasti na konferenci se vložné

nevrací, je možno vyslat náhradníka.

Termín pro zaslání závazných přihlášek:

24. říjen 2003

Z organizačních důvodů žádáme o dodržení termínu zaslání přihlášek.

Pro usnadnění identifikace platby uvádějte na přihlášce pouze jedno jméno. Přihlášku lze kopírovat.

Přihlášky a dotazy posílejte na adresu:

Ústav územního rozvoje, P.O. BOX 234

Jakubské nám. 3, 601 00 Brno

IČO: 60 55 65 52

Silvie Juránková

Tel.: + 420 542 423 111

Fax: + 420 542 214 705

E-mail: jurankova@uur.cz

Odborný garant:

Sekce územního plánování a stavebního řádu Ministerstva pro místní rozvoj

Organizační garant:

Ústav územního rozvoje Brno

Další informace na internetových stránkách www.mmr.cz nebo www.uur.cz.

Ubytovací možnosti:

INTERHOTEL MOSKVA, nám. Práce 2512, Zlín, tel.: 577 561 111 / **HOTEL GARNI**, nám. T. G. Masaryka 1335, Zlín, tel.: 577 212 074, 577 436 660 / **HOSTEL DUO ZLÍN**, Růmy 1391, Zlín 760 01, tel./fax: 577 433 112 / **KOLIBA U ČERNÉHO MEDVĚDA**, Nad zimním stadionem, Zlín, tel.: 577 436 908, 577 211 813 / **ELEKTRA ZLÍN**, Kvítková 124, Zlín, tel.: 577 004 311 / **HOTEL SPOLEČENSKÝ DŮM**, Tylova 727, Otrokovice, tel: 577 650 111 / **HOTEL ONDRÁŠ**, Kvítková 4323, Zlín, tel./fax: 577 210 178 / **KOLIBA BŘEZŮVKY**, Březůvky 227, tel.: 577 994 049 / **HOTEL SALOON**, Tyršovo nábřeží 487, Zlín, tel: 577 210 475, 577 213 570 / **HOTEL TUSKULUM LUKOV**, K Tuskulu 137, Lukov u Zlína, tel.: 577 911 413, 577 911 560 / **HOTEL SOLE**, tř. T. Baťy 5213, Zlín, tel.: 577 210 458, 577 210 825 / **HOTEL VELÍKOVÁ**, Veliková 17, Zlín 763 14, tel.: 577 914 122

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu pořádá tradiční
Dny zahradní a krajinářské tvorby,
se seminářem tentokrát na téma
„Udržovací péče o zeleň“.

Místo konání: Luhačovice • **Termín konání:** 19.–21. listopadu 2003 • **Účastnický poplatek:** 1950 Kč pro nečleny Společnosti, 1250 Kč pro členy • Poplatek zahrnuje vstupné na odborný i společenský program a sborník přednášek • **Program:** 19. 11. – od 13.00 hod. v hotelu Fontána souběžně blok I (Hřbitovy a jejich zeleň) a blok II (Fauna v parcích, oborách a zahradách); 20. 11. hlavní blok Udržovací péče o zeleň v kulturním domě Elektra; 21. 11. pokračování programu v hotelu Fontána včetně prezentací zajímavostí z oboru • **Další informace:** www.szkt.cz, tel. 257 324 124 nebo 257 323 953

The 5th European Urban and Regional Planning Achievement Awards 2004

Evropská rada urbanistů (ECTP) vyhlásila 5. ročník soutěže

ECTP se dlouhodobě snaží podporovat a propagovat práci urbanistů ve všech členských zemích. Jednou z osvědčených forem je vedle pravidelných bienále také soutěž urbanistických projektů a realizací. Každá národní asociace má právo zaslat několik nejlepších prací jako příkladů práce projektantů a ukázky kvality územního plánování ve své zemi. Kromě autorů se cena automaticky uděluje rovněž pořizovateli těchto vynikajících prací, neboť bez jejich pochopení by kvalitní dílo nemohlo vzniknout.

Od doby vstupu AUÚP ČR do ECTP proběhla pouze jedna soutěž v roce 2001. Do té se však žádný účastník od nás nepřihlásil. Přesto byla ECTP s výsledkem spokojena, neboť soutěžilo asi

250 týmů a nakonec jich do evropského finále postoupilo padesát. Pět nejlepších si odneslo nejvyšší ocenění.

Naše Asociace usiluje o pořádání výroční konference ECTP na podzim 2004 a s ní spojeného vyhlášení soutěže. I z tohoto důvodu se obracíme na naše členy, aby se osmělili a přihlásili některou svoji práci, kterou úspěšně dokončili od ledna 2000. Se znalostí výsledků minulého ročníku lze s jistotou říci, že určitě obstojíme.

Více informací o soutěžních podmínkách můžete získat na stránce ECTP www.ceu-ectp.org, dále na naší stránce www.urbanismus.cz anebo přímo u našeho zástupce v ECTP Vítě Řezáč: auup@volny.cz. Nezapomeňte, že termín odevzdání je již **30. listopadu 2003!**

Vít Řezáč

Výzva k účasti v soutěži / Výzva k účasti v soutěži / Výzva k účasti v soutěži

European Council of Town Planners (ECTP) vyhlásuje 5. ročník mezinárodní urbanistické soutěže European Urban and Regional Planning Achievement Awards 2004.

Uzávěrka přihlášek pro Českou republiku je 30. 11. 2003

CÍLE SOUTĚŽE

Soutěž o Evropskou cenu v oblasti územního a regionálního plánování vyhlášená Evropskou radou urbanistů (ECTP) si klade za cíl vyzdvihnout takové územněplánovací strategie, dokumentace nebo realizace, které výrazně přispěly k zlepšení života ve městech či na venkově.

Hlavní cíle soutěže jsou:

- Ukázat veřejnosti a zejména odborné veřejnosti úspěšné příklady projektů a realizací, díky nimž se vylepšila kvalita života v evropských městech a na venkově v oblasti sociální, ekonomické a environmentální,
- Propagovat názory, nápady a vize na utváření evropských měst a obcí v budoucnu tak, jak jsou popsány v Nové Aténské chartě (viz www.urbanismus.cz) při respektování principů trvale udržitelného rozvoje,
- Znázornit rozmanitost a široký záběr současné územněplánovací praxe: regenerací měst a venkova počínaje, přes plánování dopravních systémů, ekosystémů, podpory hospodářských cílů až po

vytváření podmínek pro uchování sociální soudržnosti, zdůraznění kulturní identity apod.

- Demonstrovat jednoznačné výhody participativního plánování koordinovaného odborníky: jaké synergické efekty může dosáhnout spolupráce vlastníků, správy, samosprávy a obyvatel.

Předmětem soutěže je schválená nebo projednaná územně plánovací dokumentace, studie, participativní projekty a realizace ať již na mezinárodní, národní, meziregionální, regionální či lokální úrovni. Témata jsou volná.

KRITÉRIA POSUZOVÁNÍ

Soutěž bude vyhodnocovat porota jmenovaná ECTP z odborné veřejnosti.

Při posuzování budou zohledněna následující kritéria:

- aplikace principů trvale udržitelného rozvoje, zejména s ohledem na environmentální problematiku při vystižení hlavních socioekonomických přínosů pro obyvatele,
- originalita a nekonvenčnost v řešení projektu
- kvalita odborné práce při stanovování konceptu a vhodné použití územně plánovacích metod a technik
- míra, jakou může být projekt sloužit za příklad pro jiné lokality nebo projekty
- role urbanisty jako koordinátora a řešitele a jeho přínos k vyřešení zadání

POŽADAVKY NA SOUTĚŽNÍ PRÁCE

- Předkládané práce, projekty nebo realizace musí být schváleny nebo dokončeny po lednu 2000.
- Všechny soutěžní práce musí být přihlášeny na oficiálním formuláři, který je k dispozici na webových stránkách ECTP: <http://www.ceu-ectp.org>
- Národní asociace jsou oprávněny vybrat práce, které představují nejlepší příklady té které země. Nominované projekty mohou být vítězi nebo jinak oceněné práce ze soutěží nebo jiných forem výběru dle dispozic národních asociací.
- Práce mohou být předány výlučně národní asociaci (AUÚP ČR). Přímé přihlášení se mimo národní asociace není možné. Soutěžící musí předat své práce v termínu dle dispozic národní asociace. Pro Českou republiku platí termín 30. listopadu 2003.
- Soutěžící nemusí být členy AUÚP ČR.
- Soutěžní práce musí obsahovat:
  1. písemný popis projektu na ne více než 2 stranách A4 v anglickém nebo francouzském jazyce;
  2. dva A1 barevné panely na pevném podkladu se srozumitelným popisem, jasnou lokalizací místa projektu a vyobrazeními

Dále soutěžící uvedou

- a) jména autorů a vedoucího projektu
- b) kontaktní osoby zadavatele projektu, pořizovatele

Národní asociace provede první výběr soutěžních projektů nejpozději do 28. února 2004.

CENA

Evropská rada urbanistů (ECTP) udělí vítězům soutěže diplomy. Ceny budou uděleny projektům, které nejlépe splní cíle soutěže. Cena bude udělena autorům projektu a rovněž jeho zadavatelům (pořizovatelům).

Slavnostní vyhlášení proběhne na podzim roku 2004 během výroční konference ECTP. Ceremoniál bude náležitě prezentován v médiích. Projekty budou vystaveny.

ECTP se stane vlastníkem soutěžních prací a jejich publikování bude výlučně v kompetenci výkonného výboru ECTP.

DALŠÍ INFORMACE

Pro další informace kontaktujte Asociaci pro urbanismus a územní plánování České republiky,
Vít Řezáč: auup@volny.cz,
www.urbanismus.cz.

Website: www.ceu-ectp.org
ECTP email: secretariat@ceu-ectp.org.

Využití krajiny a ochrana životního prostředí jako sféra střetu zájmů

Petr Kužvart

Abychom se vrátili k vývoji kulturní krajiny: reálný socialismus se choval tak trochu jako nepovedená průmyslová revoluce.

On ve své dějinné podstatě také vlastně nebyl ničím jiným, nežli pokusem o vytvoření a prosazení humánnější a sociálně spravedlivější alternativy ke klasické prvotní akumulaci kapitálu a kapitalistickému způsobu industrializace (a protože právě v tomto zcela ztroskotal, ztratil dějinnou perspektivu). V dopadu na krajinu měl proto podobné rysy jako raný, liberální kapitalismus, ač reálný socialismus byl vším, jen ne liberalismem.

I zde se dýmající komíny a vysoké pece staly triumfálním symbolem pokroku a příslibem světlých zítřků – tentokrát již opravdových a jednou provždy. I zde se velkoryse budovaly hutě a těžký průmysl, i zde se celé krajinné komplexy bez zábran devastovaly ve jméno jednostranného rozvoje velkého průmyslu (Mostecko, severní Čechy, severní Morava). Reálný socialismus však měl při exploataci krajiny a přírodních zdrojů dva velké handicapy: těžkopádné centrální, direktivní plánování a řízení a vedle toho vlastní chronickou neefektivnost ve srovnání se soudobým kapitalismem (ta jej nakonec usvědčila z podstatného celkového selhání a předznamenala jeho zánik). Tato nevykonnost měla za následek menší míru akumulace kapitálu, potřebného k uskutečnění nových a nových velkorysých investičních záměrů typu dalších jaderných elektráren, hutních závodů, přečerpávací vodní elektrárny Křivoklát v CHKO a biosférické rezervaci UNESCO, dalších dálnic, cementáren, velkého splavnění řek a podobně. Řada pronikavých a nevratných zásahů do krajiny byla proto odkládána stále znovu a znovu do delšího časového výhledu a nakonec nebyla uskutečněna.

Bohužel, tyto slabiny reálného socialismu soudobý kapitalismus postrádá. Je pružný a nemá centralizované řízení. Pokud jde o to zmocnit se dobrého kšeftu, je přímo mrštný a jde velice tvrdě na věc. A je velmi výkonný a globálně propojený, takže zajišťuje jak vysokou míru akumulace investičních prostředků obecně, tak i rychlé operativní přelévání volného či spekulativního kapitálu tam, kde se objevila zajímavá možnost nadprůměrného zisku. K velké smůle životního prostředí a tedy i krajiny je

tedy velmi dobře připraven na to, aby brzy vykompenzoval neschopnost předchozího systému a dobetonoval, dobudoval a dodevastoval, co reálný socialismus v jemu dějinami vyměřeném čase nestihl. Vzhledem k nedostatečně vyvinutému rámci právní a ekonomické regulace je to obzvlášť nebezpečná situace. V posledních deseti letech se některé ukazatele vnášení znečišťujících látek do jednotlivých složek životního prostředí výrazně zlepšily. Tato dílčí zlepšení však bohatě vyvažuje daleko větší účinnost a důslednost kapitalismu ve snahách o dokonalé komerční využití přírodních zdrojů a krajiny.

Jednou z podstatných vad soudobého regulačního rámce reálného kapitalismu v naší zemi je jeho praktická (a záměrná) rezignace na ochranu volné krajiny před chaotickou zástavbou, neřízenou suburbanizací, nekulturní a neefektivní zástavbou amerického stylu (nekonečné čtvrti rodinných domů a vil v původně volné krajině kolem měst), když v intravilánech sídel jsou nevyužité a přitom vhodné pozemky. Pokud nám reálný socialismus nechal na okrajích měst škatulovní, šedivé soubory paneláků, vymykajících se jakýmkoli historickým tvarům a měřítkům, jakoby přesazené do české krajiny odněkud z jiné planety, pak **suburbanizace** se vším co s tím souvisí a vytváření obldných komerčních zón na zelené louce za městem (příklady: Průhonice u Prahy, Rudná u Prahy, Žebrák u Berouna...) jsou stejným zločinem na krajině. Reálný socialismus a reálný kapitalismus si tu opravdu nemají co vyčítat, jejich opravdové „zásluhy“ na prznění libezné české krajiny jsou plně srovnatelné.

Tady se dotýkáme dalšího podstatného problému: **selhávání územního plánování** jako nástroje racionálního rozmístování staveb a činnosti v území při respektování veřejných zájmů, zejména zájmu na péči o životní prostředí, na náležitém urbanistickém a architektonickém řešení, na důsledné ochraně veřejného zdraví apod. Územně plánovací proces **funguje** v souladu s intencemi proklamovanými v § 1 stavebního zákona (cíle a úkoly územního plánování) **pouze za ideálních podmínek**, kdy zde **není** žádný silný podnikatelský zájem, což je **spíše výjimkou** a lze se s takovou situací setkat **spíše jen u některých menších obcí**. I tam se kolikrát stane, že se objeví mocný investor či developer, který si vyhlédl zajímavé pozemky pro své podnikání a pak **tvrdě vynucuje**, aby územní plán v první řadě **vyhověl** jeho kategorickým požadavkům a až v druhé řadě (snad) i tomu, **co by bylo možno archaicky nazvat „obecně dobré“**. Pokud je dost mocný a bez skrupulí, tak se mu to také podaří. Mezi škůdce obecného dobrého se pak zařadí jak on, tak i jeho pomahači, kteří se s oblibou rekrutují z úředníků, představitelů obecní samosprávy, kolikrát i zpracovatel územně plánovací dokumentace se přidá (jde přece o jeho zakázku a jeho výdělek). A pokud se proti nepostaví dobře organizovaná skupina odpůrců, disponující odborným a právním zázemím, organizační strukturou (zpravidla ve formě občanského sdružení) a nezlomnou chutí bojovat proti přesile škůdců, věc bývá zpravidla vyřešena v neprospěch obce a jejích obyvatel.

To jsme si vzali příklad malé obce. Čím větší obec či město, tím hůř. Ve stotisícovém městě je to obrovské úsilí s naprosto nejistým koncem, **pokud se pokusíte nějaký zhoubný záměr vlivného podnikatelského subjektu zablokovat a nepustit do územního plánu**. A Praha? Tady máte celé zástupy velkých, i mezinárodních investorů a jiných podnikatelů, jejich zájmy jsou tak silné, volení zástupci jsou pak již tak vzdáleni svým voličům a tedy více závislí na podnikatelských lobby, že se podstata územního plánu fakticky zvrhá ve svůj zhoubný rub: **územní plán se stává sumarizací požadavků investorů**, kteří si předem vyhlédli zajímavé pozemky, územní plán je už jen účinným nástrojem prosazení jejich požadavků a záměrů a dotčené orgány státní

správy se s tím musí pěkně vyrovnat a souhlasit. Běda, pokud se některý vzepře a vysloví byť i jen dílčí nesouhlas. Následuje ohlušující řev volených zástupců, úředníků, politiků a nevybíravý nátlak, aby se věc za každou cenu vyřešila. **Vždyť se blokuje rozvoj! Podnikatelé mohou ztratit zájem!** (Ale to se jen tak křičí a dělá se dojem: na zlaté vejce se přece vyplatí počkat! A přísluhovači velkých investorů pracují soustavně a spolehlivě.) Jsou zde dotčené orgány státní správy, jež by měly nejen v územně plánovacím procesu, ale i v následných správních řízeních dbát na dodržení podmínek vyplývajících ze zvláštních zákonů, měly by dbát na respektování veřejných zájmů na ochraně přírody, veřejného zdraví, kulturních památek atd. Praxe je bohužel taková, že tyto dotčené orgány selhávají tím spolehlivěji, čím mocnější podnikatelské zájmy jsou ve hře. Za investora kolikrát lobbují i místní politické veličiny, volení zástupci občanstva a pan starosta prostě podřízeným úředníkům poručí. Nebo investor chodí tak dlouho za úředníky s tím, že záměr kosmeticky upravuje, až si opatří souhlas. **Co se při tom v kancelářích i mimo ně odehrává, to se můžeme jen dohadovat.** Nesmíme se tomu zase moc divit: okresní hygienik je jmenován a odvoláván přednostou okresního řádu a je tedy plně závislý na tom, co se jeví „rozumným“ věrchušce na okresní úrovni. Může se samozřejmě vzepřít, ale pak půjde. A tak hygienik nakonec pravidelně pokryje svými souhlasly a závaznými posudky jakékoli překročení zejména hlukových limitů, ba i další zvyšování již beztak nadlimitní zátěže. Zdůvodnění takových trapných

selhání a nezákonností je často opravdu duchaplné. Zpravidla se nejdříve **neopatří expertní podklad** (typicky hluková studie), aby se mohl vydat souhlas a zároveň se uložilo opatření expertního podkladu až pro další stupeň rozhodování, zpravidla pro stavební řízení. To už ale je o přípustnosti navrhovaného záměru (a to i z hygienických hledisek!) pravomocně rozhodnuto, a tak se průkaz dodržení závazných limitů přesune do doby kolaudace, kdy už je vše hotovo a jde jen o to najmout **dostatečně prodejného experta**, který svým razítkem pokryje nadlimitní stav – lze přece měřit, když je technologie v klidu a dělat i jiné švindly, takže to nakonec vyjde. A pokud toto nejde, stačí vyvinout dodatečný nátlak na hygienika, aby povolil výjimku. Když nic z toho nejde použít, přijde hygienik a prohlásí, že hlukové limity je možno beztrestně překračovat, protože v těchto hladinách

hlukové zátěže nemůže být poškozeno zdraví, to jen hluková pohoda se zhorší, takže se vlastně nic neděje. Místo, aby trval na opatřeních, jež nadlimitní situaci uvedou do podlimitního a tedy zákonného stavu, bez problémů takový vykutálený „hygienik“ povolí ještě další zvyšování nadlimitní zátěže, předpis nepředpis. Že si vymyslím? Nikoli, jde o naprosto konkrétní a doložitelný případ. Selhání úředníka hygienické služby mělo za následek jednak odvolání občanského sdružení, jednak stížnost. Iluze ohledně rozuzlení věci si ale nedělejme žádné. Navzdory tomu, že jde o naprosto neuvěřitelný, zbabělý útěk před povinností uloženou zákonem.

A což takhle státní památková péče?

Oddělení památkářů je jako z udělání na okresech vtěleno do referátů regionálního rozvoje. Ty mají jako svou prioritu

rozvoj aktivit v území, podporu podnikání, novou výstavbu! Takový šéf památkářů je účinně kontrolován vedoucím referátu. Může si samozřejmě dovolit nesouhlasit a neschválit demolici nebo barbarskou přestavbu či modernizaci památkového objektu, ale jeho vedoucí ho rychle zpacifikuje. A pokud si, chlapec jeden nezbedná, něco takového dovolí víckrát, poohlédneme se jednoduše po jiném, ochotnějším památkářů! A je to. **Proč se tedy o něco snažit, že? Lepší je nedělat těžkosti a být zticha. A posloužit mocným, když si to přejí.**

Je zřejmé, že v oblasti ochrany prostředí obecně a ochrany přírody a krajiny zejména to nemůže být zcela odlišné. Jsou známy hrdinské činy jednotlivých úředníků, kteří neohroženě v souladu se svou odborností a svým svědomím připravili třeba *nesouhlas se zásahem do krajinného rázu* (šlo o výstavbu velké továrny ve volné krajině, investorem byla velká nadnárodní firma). **Ten nesouhlas byl nadřazenými předělán na souhlas – a úředník byl vyhozen z úřadu.** Zase zcela konkrétní případ. Je mi líto, že se na veřejnosti i v médiích naparuje kdejaká nula, ale o takovýchto hrdinských činech a postojích, tak drazce placených (šlo o mladou ženu, rozvedenou a s dítětem!) se prakticky nikdo nedozví. **Protestuji proti takové nespravedlnosti a nemravnosti!** Jsou známy hrdinské činy a postoje. Ale marná sláva, jde o výjimky, zpravidla drazce zaplacené výjimky! Běžné rozhodování je nedůsledné, váhavé, stanoviska se upravují po soustředěném tlaku nadřazených, investorů nebo jejich pomahačů. Přitom zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je velmi progresivním předpisem, který dává určité možnosti. **Krajinu definuje obecně jako „část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky“.** Na tom je obzvlášť cenné, že je zde definována obecně **nejen volná krajina, ale i zastavěná či zastavitelná území obcí,** i urbanizovaná krajina je krajinou podle zákona a je tedy předmětem zákonné ochrany, pokud jde o její aktuální ráz.

Krajinný ráz je opět velmi dobře definovaným pojmem: jde zejména, tedy příkladmo o „*přírodní, kulturní a historickou charakteristiku určitého místa či oblasti*“. Krajinný ráz „je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. **Zásahy** do krajinného rázu, zejména umísťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítka a vztahy v krajině“. Co je tu zvlášť důležité? Že se tu tak, jak je tomu v kulturní krajině, činí krajinný ráz jednotou přírodních (či přírodně blízkých) prvků s prvky historického charakteru místa, kulturních dominant (tedy architektonických, nemovitých kulturních památek), že jde i o harmonické měřítka a vztahy v krajině.

Co víc: „k umísťování a povolování staveb, jakož i k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.“ Tento souhlas se uděluje ve správním řízení. Konečně je možno k ochraně krajinného rázu zřizovat přírodní parky. Činí tak vyhláškou okresní úřady. Ve vyhlášce lze omezit využití území v souladu s cílem ochrany krajinného rázu daného území. Prostředky ochrany by zde tedy byly. Ne vždy však jsou využívány. Příslušné orgány moc dobře vědí, že do řízení o souhlase z hlediska zásahu do krajinného rázu se kolikrát dostávají občanská sdružení, jež stojí proti zamýšlenému záměru. A tak raději kolikrát žádné řízení nevedou a buď výslovně (a zjevně účelově, lživě) prohlašují, že *ke změně nebo snížení krajinného rázu nemůže dojít – a tedy od řízení o souhlase zcela upouští.* To dělají chytřejší, ale v podstatě zaprodání úředníci. Ti méně chytří nedělají nic a doufají, že jim to jednoduše projde. Je to naprosto neuvěřitelné, ale třeba **obchvat dálnice D5 kolem Plzně nebyl vůbec projednán z hlediska zásahu do krajinného rázu!** V takových případech lze ovšem jít po splnění stanovených podmínek ke správnímu soudu. Nicméně již se stalo, že tento „nezávislý“ orgán, zjevně spojený se zájmovými skupinami regionu, prohlásil v rozporu se zákonem, že vlastně o sou-

hlase žádné správní řízení netřeba vést. Učinil tak účelově, aby smetl nepohodlnou žalobu. Pak můžete jít ještě k ústavnímu soudu – ale ten pana soudce podpoří! (To je soudní ochrana práv počesku – opět konkrétní případ, žádný výmysl!!)

Dějí se i jiné nemravnosti. Třeba tou cestou, že orgány ochrany přírody prostě **rezignují** na podmínky ochrany krajinného rázu v přírodním parku a dávají ochotně výjimky na téměř cokoli. Nebo zcela upustí od uplatňování ochranných podmínek v ochranných pásmech zvláště chráněných území (např. s *účelovým zdůvodněním, že jsou stanovena špatně*, tak jakápak ochrana!). Již jsem zažil i těžko uvěřitelnou situaci, kdy nevládní organizace svým tlakem jedné správě CHKO vybojovaly významné pozice v přetlačování s těžařem. Ale úředníci správy v podstatě akceptovali názory a pozice těžaře. Ne, že by byli zaprodání, ale – jak se posléze ukázalo – protože sami pořádně nevědí, co v předmětném území chránit. Aby se na to nepřišlo, tak radši nebudou vůči těžaři uplatňovat již vybojované požadavky a podmínky. Kdybych to nezažil, nevěřil bych.

Časté je i to, že investor předem nechá jím vybraným a placeným expertem zhodnotit zásah do krajinného rázu – a tím pak vůči orgánům ochrany přírody argumentuje. Jsou zde totiž i takoví „experti“, kteří zhodnotí cokoli s předem známým závěrem: zásah je sice závažný, ale ještě přijatelný! A úředníci mají pro svou rezignaci na důslednou ochranu argument i omluvu. Ne vždy to jde tak hladce – někdy se přece vzeprou i tváří v tvář takovému „expertovi“. Ale to je spíš výjimka.

Pokračováním byl článek České úřednictvo je mimořádně nápadité a vynalézavé. Bohužel tyto své schopnosti a vlohy často zneužívá v zájmu investorů proti veřejným zájmům.

(26. 7. 2001 EKOLOGIE. Převzato z Univerza, vědecké sekce deníku Neviditelný pes. Nalezeno via www.jyxo.cz, v rámci hledání hesla „suburbanizace“, redakčně provedeno vyznačení textu, MB, FA ČVUT.)